

הגודר מן המבושל פרק ששי נדרים

(א) כגדר המשנה הגי' עלי,
(ב) [ל' שאמר] (א) [פי'
הר"ן על סוף המשנה תמלא
בע"כ], (ד) ק"א שאין
(ה) ציב"ן הניקטא כדבר.
(ו) [ל' שאין] (א) בינת
הש"ס ממק. (א) בינת
(ח) [דף ג' ט].

מוטר ברובט ובקיפה. קיפה היינו דק דק של צמר שיוצר לשולי קדרה: אמר רבי יהודה מעשה ואמר עלינו כו'. לסייע לר' יוסי מיימי הק' עובדא: אמרו לו. בעלי מחלוקתו של רבי יוסי: כן הדבר. כמו שאתה מעיד. אבל אין זו ראייה שלא אסר רבי טרפון אלא בזמן שאמר צמר זה עלי דכיון דאמר זה שיהי אנפשיה חתיכה דאיסורא ואסור ביזא ממנו: שהגודר מן הדבר. כלומר דבר זה: ונערכו צמר אס יש בו צונון טעם. אס יש צונון [האיסור] כדי ליתן טעם בצל הימר וכגון דליכא ששים בצל הימר ה"ו אסור: וקשיא להו לרבנן דא"ל היכי אמרינן הכא דאס יש בו צונון טעם אסור דמשמע הא אין בו צונון טעם מותר והא נדרים דבר שיש לו מתיירין הוא כדאמרינן לקמן בפרק הגודר מן הירק (דף נט.) משום דמנחה לאיתשולי עלייהו מדרבנן נתן וקיימא לן דכל שיש לו מתיירין אפילו בצלף לא צטיל לא לומר דכי אמרינן אפילו בצלף לא צטיל הני מיילי מין צמינו אבל הכא כי קמי ונתערב בצמר שאינו מינו דמיא דצי"ס שנתבטלו עמו וכל שאינו מינו

מוטר ברובט ובקיפה ור' יהודה אוסר אמר רבי יהודה מעשה ואמר ר' טרפון (א) בביצים שנתבשלו עמו אמרו לו כן הדבר "אימתי בומן" שיאמר בשר זה עלי שהגודר מן הדבר ונתערב באחר אם יש בו בנותן טעם אסור (ב) הגודר מן היין מותר בתבשיל שיש בו טעם יין אמר קונם יין זה (ג) שאני מועם ונפל לתבשיל אם יש בו בנותן טעם הרי זה אסור: גמ' אפילו דבר שיש לו מתיירין צונון טעם והיינו דבין צמטת חלה (פ"ג מ"י) הנותן שאור מעיסת חטים לתוך עיסת האורז אס יש זה טעם דגן חייבת ואס לאו פטורה א"כ למה אמרו הטבל אסור בכל שהוא צמינו ושלל צמינו צונון טעם וטבל דבר שיש לו מתיירין הוא ואפי"ה קמי שלל צמינו צונון טעם. וס"ג איתא בהדיא בירושלמי [דפירקין ה"ד] דגרסי' תמן זו הכלל היה ר' שמעון אומר משום ר' יהושע כל דבר שיש לו מתיירין כגון טבל ומעשר שני והקדש וחדש לא נתנו בו חמטים שיעור אלא מין צמינו צמטהו ושלל צמינו צונון טעם וכל שאין לו מתיירין כגון תרומה וכו' מין צמינו ושלל צמינו צונון טעם הלין נדרי מה את עביד לון דבר שיש לו מתיירין או כדבר שאין לו מתיירין [מסתברא מעדיין דבר שיש לו מתיירין] דתינין תמן שחוקן עוקר הגדר מעיקרו וכו' והא מתיירין עבדא לון דכדר (א) [שיש] לו מתיירין דתינין שהגודר מן הדבר ונתערב בצמר אס יש בו צונון טעם אסור דמיא דצי"ס ששים צמינו ושלל צמינו צונון טעם והרי זה מפורש כמו שכתבנו. ולפיכך הקשו על רב אלפסי ז"ל שכתב בהלכותיו בפ' גיד הנשה בענין פת שאפאה עם הל"י בתנור דמאי דאמרינן דאסור לאכלה צמותא אף על גב דקי"ל דריחא לאו מילתא היא היינו טעמא משום דהוי דבר שיש לו מתיירין דהא מ"י למיכלה צהדי צישרא ומשום הכי אפילו בצלף לא צטיל אלו דבריו ז"ל אלמא דציב"ן ליה ז"ל דאפילו שלא צמינו לא צטיל ואי אפשר כמו שכתבנו בראיות ברורות. ואמרו שאפשר שסמך הרב ז"ל על אותה שאמרו בפ' משילין (גי' טו.) גבי האשה ששאלה מים ומלח לעיסתה הרי היא כרגלי שתייה ופרכין ואמאי ליבטל מים ומלח לגבי עיסה ופרכה רב אשי משום דהוה ליה דבר שיש לו מתיירין ואפי"ה בצלף לא צטיל והא מים ומלח לגבי עיסה דמינו הוא ואפי"ה הכי היב טעמא משום דהוה ליה דבר שיש לו מתיירין אלמא אפי"ה שלא צמינו לא צטיל ואי מיהא לא אריח דשאני מים ומלח כיון דעיסה לא מתעבדא אלא צהו חמין צמינו דמי דעד דאמרינן בריש שמתעבד דהתם כי מתיירין וליבטל מים ומלח לגבי עיסה אמר להו ר' אבהו הרי שמתערב צלף חמטים שלו בשערת קצין של חצירו יאכל הלה וחדו ואחסי עליה ואמר רבי אושעיא דשפיר עבד דאחיכו עליה מאי שח חמטים בשעורים דלא קאמר להו דהוה ליה מין צמינו מינו וצטיל חמטים בחטים נמי לר' יהודה הוא דלא צטיל לרבנן צטל מדקאמר ר' אושעיא הכי ולא קאמר הא מים ומלח לגבי עיסה חמטים ושעורים הוא שמע מינה לחטים בחטים איכא לדמויי לפי שאי אפשר לעיסה בלא מים ומלח אלו דברי הראשונים ז"ל. ולי נראין דברי הרב אלפסי ז"ל דכי תנן הכא דדבר שיש לו מתיירין צמינו מינו צטיל הני מיילי כל שאסור עכשיו ועמיד להיות יתיר אחר זמן כנדרים משום דקא מיבעיא לי כיון דלרבנן צטיליהו איסורי מין צמינו צטיל כמו צמינו מינו מה ראו חכמים לחלק דבדר שיש לו מתיירין צין מינו לשאינו מינו ומאחיה טעם וכך נראה לי צטעמו של דבר דחזינא לרבנן ולר' יהודה דאפילו צין צמינו אף צטיל או לא ואמרינן בפ' הקומץ רבה (מנחות כג.) דשניהם מקרא א' דרשו דתביד [ויקרא טז] ולקח מדה הפר ומדה השעיר שאע"פ שדרמו של פר מרובה קיי ליה דם השעיר אלמא לא צטיל וקסבר ר' יהודה דהיינו טעמא משום דמין צמינו לא צטיל לפי שכל דבר שהוא דומה לחצירו אינו מחלישו ואיננו צטיל אלא מעמידו ומחזקו ומשום הכי צבירא ליה לר' יהודה צטיליהו איסורי דמין צמינו לא צטיל ורבנן לא משמע להו הכי דמכל מקום מין צמינו דאיסור והיתר אין דומין זה לזה כיון דחד אסור וחד שרי שאין ראוי לילך אחר דמיון צע"ס אלא אחר חילוקן באיסור והיתר אלא היינו טעמא דדס הפר אינו מצטיל דס השעיר משום דמין צמינו צטיל וראוי לילך אחר דמיון צע"ס אלא אחר חילוקן באיסור והיתר אפי"ה מין צמינו צטיל דהוה ליה כמין צמינו מינו ומשום הכי אמרינן דבדבר שיש לו מתיירין נטו רבנן משום חומרא דלרבי יהודה דכיון שאין דבר זה חלוק מן היסור לגמרי באיסור והיתר שהרי אף הוא סופו להיות יתיר כמוהו אמרינן שאינו צטיל צמינו דאי הכי הוה דמו טובא חרא שיהן שון צמינו ועוד שאינו חלוקים לגמרי באיסור והיתר ומשום הכי לא צטיל אלא בשאינו מינו כדי שאותו חילוק שיש בין מינו לשאינו מינו ישלם אותו שווי שמינו כמין צמינו דבר שיש לו מתיירין לפי שחילוקן שצין המינין סיבת הביטול והשווי נותן שלא יהו צטילין הלכך כל שהוא אסור עכשיו ואינו חסר מן איסורו אלא שעתיד להיות יתיר לאחר זמן אותו חסרון של איסור כיון שהוא מועט ראוי הוא שישלמינו אותו חילוק שיש בין מינו לשאינו מינו אבל כשיש לו עכשיו היתר כי היא דפי' משילין שאף מים ומלח מותרין עכשיו במקום שרגלי שתייהן שוין צה הרי נתקרב הרבה היתר של עיסה למים ומלח שאף עכשיו שניהן מותרין וכיון שהיתרן קרוב אי אפשר לחילוק שיש בין מינו לשאינו מינו שישלמינו דהא "הש"ס לרבנן חילוק דהיתר ואיסור עדיף להו מחילוק דמינו לשאינו מינו דבהא הוא דפליגי עליה דר' יהודה הלכך דבר שהוא יתיר עכשיו חמטים ומלח ראוי יותר שלא יתבטל לגבי עיסה אע"ג דהוי מין צמינו מינו ממה שראוי שלא יתבטל דבר שהוא אסור עכשיו ועמיד להיות יתיר אחר זמן לגבי מין צמינו ומש"ה נהי דמסקינן דדבר שיש לו מתיירין צמינו מינו צטיל מפני שיש לו מתיירין צמינו לא צטיל דמינו אלא חמטים ומלח שהן עכשיו מינו אבל צהדיא דפת שאפאה עם הל"י בתנור דליכא לאחמורי עליה דאמרינן התם צריש שמעתא (גמ') [מ"ש] מחטים בחטים וחסרים בשעורים והיינה צעלמא ניהו דלא סלקין דהא אחיכו עליה כדאיתא התם ולמסקנא לא סמיך עלייהו רב אשי כלל אלא אסקיה (ה) דכיון דהוי דבר שיש לו מתיירין שאף עכשיו יש לו שעת היתר אפי"ה צמינו מינו לא צטיל ופת שאפאה עם הל"י בתנור להא דמיא שאף עכשיו יש לה היתר לאכלה שלא צמותא הלכך דין הוא דאפי"ה צמינו מינו לא צטיל. ועוד דאפי"ה לא צטיל למידק כולי האי ויל צמר טעמא הרי אתה רואה שכל שהוא מוסף היתר החמירו בצטילו שפני שעתיד להיות יתיר אמרו שלא יתבטל צמינו וכיון שכן כל שהוא מוסף עוד היתר שאף עכשיו יש לו שעת הכושר ראוי להחמיר בצטילו שלא יתבטל אפי"ה צמינו מינו ומש"ה לא קשיא מסקנא דהכא דמסקינן דבר [שיש] לו מתיירין צטיל צמינו מינו אמתקנא דפרק משילין דאסיק רב אשי דאפי"ה צמינו מינו לא צטיל ולא צריכינן לתרזי ולדחוקי כלל וההיא דפת שאפאה עם הל"י בתנור לההיא דפרק משילין דמיא ולא עוד אלא דעדיפא מינה משום דאיכא לאחמורי עליה מצינן לאחמורי אדבר שיש לו מתיירין צמינו לא צטיל צמינו מינו אלא צהדיא דפת שאפאה עם הל"י בתנור דליכא לאחמורי עליה צמינו דלא שייך כלל אי לא מחמירין עליה צמינו מינו ומנא שאל החמיר בו כלל ועלו דברי הרב אלפסי ז"ל נכונים בטעמם. כן נראה לי. עוד ראיתי שהקשו עליו מדאמרינן בסוף פרק הערל (יבמות פא.) גבי חתיכה של חטאת שנתערבה צמתא חתיכות של חולין לא תעלה וקא יהיב רב אשי טעמא התם משום דהוה ליה דבר שיש לו מתיירין וכל דבר שיש לו מתיירין אפי"ה בצלף לא צטיל ואסקינא התם דהא דבר אשי צמותא היא ולמאן אי להבן משרא שרי אי לישראל לעולם אסור אלא דהא דבר אשי צמותא היא אלמא לא מיקרי דבר שיש לו מתיירין אלא מאי דאסיר האידנא ולצמר זימנא שרי אבל האי פיתא צהדי צמרא לעולם שרי ואי צמתא לעולם אסור ולא מיקרי דבר שיש לו מתיירין כמסקנא דהתם. ומיתחו לי דהא דפרכינן עליה מיהא ודאי צמותא היא דהתם הכי קאמרינן דכיון לישראל לעולם אסור למה נחמיר אלל ישראל מפני היתרו של כהן אינו צדין אבל פת שאפאה עם הל"י בתנור כיון שיש לו ולכל אדם היתר צה עכשיו ראוי להחמיר בצטולה ודבר פסוטי הוא: גמ'

הגהות הב"ח

(א) גמ' רבי טרפון בביצים
לכ"ל ואת ג' ממק: (ב)
שם שאני טועם: (ג)
רש"י ד"ה כן הדבר
שאסור ה"ס דאח"כ מיהא
שאמר צמר זה עלי
לכשאמר כן פליגי ומיית
שיש צקדיה ממק:

גליון הש"ס

בהר"ן ד"ה וקשיא להו
כו' אלא אחר חילוקן
בא"ח. ע"י בהר"ן לקמן
דף נט ע"ב ד"ה שאני גבי
מעשר:

לעני רש"י

פונדליר"ש
[פונדליר"ש].
שמרים, משקים.

תוספות

ר' יהודה אוסר. דקבר ה"א
ועמיה: אמר ר' משה
ואמר וכו'. פירוש דבי היכי
דבשר שאני טועם אסור
בצוטב אס אס אמר שאני
אכל ונצמתי נמי הכי הוא
כי קא מיבעי ליה בשאיני
אכל בשאיני טועם דוקא
או לאו דוקא וכן לענין
שקול שאני טועם: אמרו
לו כן הדבר. שאסורין
אפילו צי"ס שנתבטלו עם
הכשר ואימתי צונון שאמר
צמר זה עלי דמשמע היא
ועמיה שהגודר מן הדבר
שאמר דבר זה עלי וכו':
הגודר בין מותר
בתבשיל. כרבנן דלר"י
אסור: קונם יין זה וכו'
אמר אם יש בו בנ"ט.
ואפי"ה נמי אין בו גניט
דקוממיה הו דבר שיש לו
מתיירין דאמרינן בשביליה
פירקין דלקמן וי"ל דחומר
דבר שיש לו מתיירין אינו
טוב אלא צמין צמינו אבל
צמין צמינו מינו אפילו יש
לו מתיירין צטיל בששים יין
שמעט צמתינן דבכל
[לקמן דף נב.]:

א מ"י פ"ה מה' נדרים
הלכה יא סגמ לאון רבנן
טו"ע י"ד סמן רבנן
סעף ט:

פירוש הרא"ש

מותר ברובט ובקיפה.
היינו דק דק צמר ורובט
הנקפה בשולי הקדרה
דמשמע בשולי דוקא מה
שקרא צמר: ר' יהודה
אוסר. דכיון שיש בו טעם
צמר אסור: אימתי בומן
שאמר בשר זה עלי.
דכיון דאמר צמר זה שיהי
עליה חתיכה דאיסורא
ואסור צמטמו ובהנאתו
אכל כשאמר קונם צמר עלי
לא אסר עצמו אלא דבדר
הנקרא צמר: מותר
בהבשיל שיש בו טעם
יין. כרבנן דכתיב יהודה: